

HIGHER SCHOOL CERTIFICATE EXAMINATION

1999

**HEBREW—CLASSICAL
(TANAKH)**

3 UNIT (ADDITIONAL)

(50 Marks)

*Time allowed—One hour and a half
(Plus 5 minutes reading time)*

DIRECTIONS TO CANDIDATES

- Attempt ALL questions.
- Answer in EITHER English OR Modern Hebrew, unless indicated otherwise.
- Answer each Section in a SEPARATE Writing Booklet.
- Your attention is drawn to the fact that the Divine Name is spelt in full in Biblical texts contained in this examination paper. If this is a matter of conscience for you, you should not discard the paper.

SECTION I—BIBLE WITH COMMENTARY

(20 Marks)

Answer this Section in a SEPARATE Writing Booklet.

QUESTION 1 (9 marks)

Read the following passage, then answer the questions that follow on page 5.

Numbers 22: 4–23

- 4 וַיֹּאמֶר מוֹאָב אֶל־זִקְנֵי מְדִיָּן עֲתָה יִלְחָכוּ הַקָּהָל אֶת־כָּל־סְבִיבֹתֵינוּ כְּלַחֵד
הַשּׁוֹר אֵת יַרְק הַשָּׂדֶה וּבָלֶק בֶּן־צִפּוֹר מֶלֶךְ לְמוֹאָב בָּעֵת הַהוּא:
- 5 וַיִּשְׁלַח מְלָאכִים אֶל־בְּלָעַם בֶּן־בְּעוֹר פְּתוּרָה אֲשֶׁר עַל־הַנֶּהָר אֲרִיץ בְּנֵי־עַמּוֹ
לְקַרְאֵלֹו לֵאמֹר הִנֵּה עִם יֵצֵא מִמִּצְרַיִם הִנֵּה כֶסֶף אֶת־עֵינֵי הָאָרֶץ
וְהוּא יָשֵׁב מִמֶּלִי:
- 6 וַעֲתָה לְכֵה־נָא אֲרַה־לִי אֶת־הָעַם הַזֶּה כִּי־עֲצוּם הוּא מִמֶּנִּי אוּלַי אוּכַל
נִכְהֵבוֹ וְאֶגְרָשְׁנוּ מִן־הָאָרֶץ כִּי יִדְעֹתִי אֵת אֲשֶׁר־תִּבְרָךְ מִבְּרָךְ וְאֲשֶׁר
תָּאֵר יוֹאֵר:
- 7 וַיֵּלְכוּ זִקְנֵי מוֹאָב וּזְקְנֵי מְדִיָּן וַקְּסָמִים בְּיָדָם וַיָּבֹאוּ אֶל־בְּלָעַם וַיְדַבְּרוּ
אֵלָיו דְּבָרֵי בָלָק:
- 8 וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם לֵינוּ פֹה הַלַּיְלָה וְהִשְׁבַּתִּי אֶתְכֶם דָּבָר כַּאֲשֶׁר יְדַבֵּר יְהוָה
אֵלַי וַיִּשְׁבּוּ שְׁרֵי־מוֹאָב עִם־בְּלָעַם:
- 9 וַיָּבֹאוּ אֱלֹהִים אֶל־בְּלָעַם וַיֹּאמֶר מִי הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה עִמָּךְ:
- 10 וַיֹּאמֶר בְּלָעַם אֶל־הָאֱלֹהִים בָּלָק בֶּן־צִפּוֹר מֶלֶךְ מוֹאָב שְׁלַח אֵלַי:
- 11 הִנֵּה הָעַם הַיֵּצֵא מִמִּצְרַיִם וַיִּכַּס אֶת־עֵינֵי הָאָרֶץ עֲתָה לְכֵה קְבֹה־לִי אוֹתוֹ
אוּלַי אוּכַל לְהִלָּחֵם בּוֹ וְגִרְשָׁתִיו:
- 12 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־בְּלָעַם לֹא תִלְךָ עִמָּהֶם לֹא תֵאָר אֶת־הָעַם כִּי
כָרוּךְ הוּא:
- 13 וַיָּקָם בְּלָעַם בַּבֹּקֶר וַיֹּאמֶר אֶל־שְׁרֵי בָלָק לְכוּ אֶל־אַרְצְכֶם כִּי מֵאֵן יְהוָה
לְתַתִּי לְחַלְדָּ עִמָּכֶם:
- 14 וַיִּקְוּמוּ שְׁרֵי מוֹאָב וַיָּבֹאוּ אֶל־בָּלָק וַיֹּאמְרוּ מֵאֵן בְּלָעַם הִלְךָ עִמָּנוּ:
- 15 וַיִּסַּף עוֹד בָּלָק שְׁלַח שְׁרִים רַבִּים וְנִכְבְּדִים מֵאֵלֶּה:
- 16 וַיָּבֹאוּ אֶל־בְּלָעַם וַיֹּאמְרוּ לוֹ כֹּה אָמַר בָּלָק בֶּן־צִפּוֹר אֵל־נָא תִמְנַע
מִחֲלָךְ אֵלַי:

QUESTION 1 (Continued)

- 17 כִּי־כַבֵּד אֶכְבְּדֶךָ מְאֹד וְכָל אֲשֶׁר־תֹּאמַר אֵלַי אֶעֱשֶׂה וּלְכֹהֲנָא קְבַה־לִּי
אֵת הָעַם הַזֶּה:
- 18 וַיַּעַן בְּלָעַם וַיֹּאמֶר אֶל־עַבְדֵי בְלָק אִם־יִתְּנֶהֱלִי בְלָק מִלֵּא בֵיתוֹ כֶּסֶף וְזָהָב
לֹא אוֹכַל לָעֵבֶר אֶת־פִּי יְהוָה אֱלֹהֵי לַעֲשׂוֹת קִטְנָה אוֹ גְדוּלָה:
19 וְעַתָּה שִׁבוּ נָא בְנֵה גַם־אֲתֶם הַלְלִיָּה וְאִדְעָה מִה־יִּסְף יְהוָה דְּבַר עַמִּי:
20 וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל־בְּלָעַם לִילָה וַיֹּאמֶר לוֹ אִם־לִקְרָא לְךָ בָּאוּ הָאֲנָשִׁים
קוּם לְךָ אֲתֶם וְאִךְ אֶת־הַדָּבָר אֲשֶׁר־אָדַבַּר אֵלֶיךָ אֵתוֹ תַעֲשֶׂה:
21 וַיָּקָם בְּלָעַם בַּבֶּקֶר וַיַּחֲבֹשׁ אֶת־אֹתָנּוֹ וַיִּלְךָ עִם־שָׂרֵי מוֹאָב:
22 וַיַּחֲרֻ־אֶף אֱלֹהִים כִּי־הוֹלִךְ הוּא וַיִּתְנַצֵּב מִלְּאִךְ יְהוָה בַּדֶּרֶךְ לְשַׁטֵּן לוֹ
וְהוּא רֹכֵב עַל־אֹתָנּוֹ וּשְׁנֵי נַעֲרָיו עִמּוֹ:
23 וַתֵּרָא הָאֹתוֹן אֶת־מִלְּאִךְ יְהוָה נֹצֵב בַּדֶּרֶךְ וַחֲרָבוֹ שְׁלוֹפָה בְּיָדוֹ וַתֵּט
הָאֹתוֹן מִן־הַדֶּרֶךְ וַתִּלְךָ בַּשָּׂדֶה וַיִּגַּךְ בְּלָעַם אֶת־הָאֹתוֹן לְהַטִּתָּהּ הַדֶּרֶךְ:

Question 1 continues on page 4

QUESTION 1 (Continued)

(ד) אל זקני מדין. והלא מעולם היו
 שוכחים זה את זה, שנאמר המכה את מדן בשדה
 מואב (בראשית ל"ו), שצאו מדן על מואב
 למלחמה? הלא מיראסן של ישראל עשו פלום
 ביניהם. ומה קרה מואב ליפול [ב] ענה ממדן?
 כיון שצאו את ישראל נושחים שלא כמנהג העולם,
 אמרו מנהיגם של חלוי במדן נתגדל, נשאל מהם מה
 מדתו. אמרו להם, אין כחו חלוא בפיו. אמרו, אף
 אני גבוא עליהם באדם שפחו בפיו (תנחומא):
 כלחך השור. כל מה שהשור [ג] מלחך אין זו בקבה
 (תנחומא): בעת ההוא. לא היה ראוי למלכות,
 מנסיבי מדן היה, וכיון שמת סיחון מנוהו עליהם
 לנורף שעה (תנחומא):

(ז) וקסמים בידם. כל מיני קסמים, שלא
 יאמר [ז] אין כלי תשמישי עמי. דבר אחר קסם זה
 קטלו גידם זקני מדן, אמרו אם יבא עמנו בפעם
 הזאת יש בו ממש, ואם ידחנו אין זו תועלת. לפיכך
 פשטמר להם לינו פה הלינה, אמרו אין זו תקנה.
 הניחוהו והלכו להם, שנאמר וישבו שרי מואב עם
 בלעם, הביל זקני מדן הלכו להם (תנחומא):
 (ח) לינו פה הלילה. אין ריח הקדש שזכה עליו חלוא
 בלינה, וכן לקל נביאי אומות העולם, וכן לבן בתלום
 הלינה, שנאמר (בראשית ל"א), ויצא אליהם אל לבן
 הארמי בתלום הלינה, פתדם ההולך אל פילגשו
 בהקבא (תנחומא; ויקרא רבה א'): כאשר ידבר
 ה' אלי. אם ימליכני ללכת עם בני אדם פמותכם,
 [ח] אלך עמכם, שמה אין פגודו לתמי להלוך חלוא
 עם שרים גדולים מכם: וישבו. לשון עקבה:

QUESTION 1 (Continued)

Marks

(יב) לא

חלך עמהם. אמר לו, אם בן אקללם במקומי. אמר לו, [וי] לא תאר את העם. אמר לו, אם בן אקרבם. אמר לו, איקם זריקים לזרקתך, כי ברוך הוא; משל, אומרים לזרעה לא מדויבשה ולא מעוקלה (תנחומא):

(כ) אם לקרא לך. אם הקריאה שלך

וקבור חסה לפול עליה שר, קום לך אחם: ואך על בקרה את הדבר אשר אדבר אליך אתו תעשה. ואף על פי בן וילך בלעם, אמר שמה אפספוי ויתרה:

(כג) וחרבו שלופה בידו. אמר, קשע

זה הניח בלי [פ] אומנותו, שכלי זיגן של אומות קעולם בקרב, והוא בא עליהם בפיו שהיא אומנות שלהם, אף הני אפוש את שלו ואבא עליו באומנותו.

- (a) Why did the Moabites consult specifically with the Midianites regarding the best strategy to use against בני ישראל? (Verse 4) **1**
- (b) Why did the זקני מדין NOT remain with Balaam overnight? (Verses 7–8) **1**
- (c) (i) What is the משל that Rashi cites in verse 12? **3**
- (ii) What is the נמשל, ie the *mashal's* application to Rashi's commentary?
- (d) How does Rashi explain God's ambiguous instruction to Balaam? In your answer, consider verses 12 and 20. **2**
- (e) How would one apply the expression מדה כנגד מדה to Rashi's commentary on וחרבו שלופה בידו? **2**

QUESTION 2 (11 marks)

Read the following passage, then answer the questions that follow.

Numbers 23: 8–23

- 8 מָה אֶקֶב לֹא קִבְּהָ אֵל וּמָה אֲזַעֵם לֹא זָעַם יְהוָה:
- 9 כִּי־מֵרֹאשׁ צָרִים אֲרֹאֲנוּ וּמִגְּבֻעוֹת אֲשׁוּרֵינוּ הֵן־עַם לְבָדָד יִשְׁכֹּן וּבְגוֹיִם לֹא יִתְחַשֵּׁב:
- 10 מִי מָנָה עֵפֶר יַעֲקֹב וּמִסֶּפֶר אֶת־רִבְעֵי יִשְׂרָאֵל תִּמְתַּת נַפְשֵׁי מֹזֵת יִשְׂרָאֵל וַתְּהִי אַחֲרֵיתִי כְּמֵהוּ:
- 11 וַיֹּאמֶר בָּלָק אֶל־בַּלְעָם מָה עָשִׂיתָ לִּי לְקֹב אֵיבִי לְקַח־תִּיךָ וְהִנֵּה בִּרְכָתְךָ בְּרִיךְ:
- 12 וַיַּעַן וַיֹּאמֶר הֲלֹא אֵת אֲשֶׁר יָשִׁים יְהוָה בְּפִי אֲתוּ אֲשַׁמֵּר לְדַבֵּר:
- 13 וַיֹּאמֶר אֵלָיו בָּלָק לֵךְ־נָא [לְכָה] אֵתִי אֶל־מְקוֹם אַחֲרֵי אֲשֶׁר תִּרְאֶנּוּ מִשָּׁם אֲפֹס קִצְּהוּ תִרְאֶה וְכֹלֹו לֹא תִרְאֶה וּקְבֹנוּ־לִי מִשָּׁם:
- 14 וַיִּקְחֵהוּ שָׂדֵה צִפִּים אֶל־רֹאשׁ הַפְּסָגָה וַיִּבֶן שְׁבַע־הַ מִזְבְּחֹת וַיַּעַל פָּר וְאֵיל בַּמִּזְבֵּחַ:
- 15 וַיֹּאמֶר אֶל־בָּלָק הֲתִיַּצֵּב כָּה עַל־עֲלֹתֶיךָ וְאֲנֹכִי אֶקְרָה כָּה:
- 16 וַיִּקֶּר יְהוָה אֶל־בַּלְעָם וַיִּשֶׂם דָּבָר בְּפִיו וַיֹּאמֶר שׁוּב אֶל־בָּלָק וְכַה תְּדַבֵּר:
- 17 וַיָּבֹא אֵלָיו וְהֵנּוּ נֹצֵב עַל־עֲלֹתוֹ וְשָׂרֵי מִזְבְּחֵי אֵתוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ בָּלָק מַה־דַּבַּר יְהוָה:
- 18 וַיִּשָּׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר קוּם בָּלָק וּשְׁמָע הַאֲזִינָה עָדִי בְּנוֹ צִפֹּר:
- 19 לֹא אִישׁ אֵל וְכִי־כֹזֵב וּבֶן־אָדָם וַיִּתְּנָחֵם הַהוּא אָמַר וְלֹא יַעֲשֶׂה וְדַבַּר וְלֹא יִקְיַמְנָה:
- 20 הִנֵּה בְּרִיךְ לְקַח־תִּי וּבְרִיךְ וְלֹא אֲשִׁיבְנָה:
- 21 לֹא־הִבִּיט אֵינִן בִּיעֲקֹב וְלֹא־רָאָה עֲמַל בְּיִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵיוֹ עִמּוֹ וַתִּרְוַעַת מֶלֶךְ בּוֹ:
- 22 אֵל מוֹצִיאֵם מִמִּצְרַיִם כְּתוֹעַפַת רְאִים לּוֹ:
- 23 כִּי לֹא־נִחַשׁ בִּיעֲקֹב וְלֹא־קָסַם בְּיִשְׂרָאֵל כָּעֵת יֹאמֶר לִיעֲקֹב וּלְיִשְׂרָאֵל מַה־פָּעַל אֵל:

QUESTION 2 (Continued)

Marks

(כג) כי לא נחש ביעקב.

פי ראוים הם לזכרה, שאין זה מנחשים וקוסמים: כעת יאמר ליעקב וגו'. עוד עתיד להיות עת בעת הזאת אשר תגלה חסדן לעין [פ] כל, שהן יושבין לפניו ולמדוין תורה מפיו, ומחזקו לפניו ממלאכי השרת והם ישאלו להם, מה פעל אל? והו' שגאמר (ישעיה ל') והיו עיניך רואות את מור'ך. דבר אחר יאמר ליעקב אינו לשון עתיד אלא לשון הוה. אינן זריבין למנחש וקוסם, פי בכל עת שגרי' להאמר ליעקב ולישאל מה פעל הסג"ה ימה גורויו זמרוס. אינן מנחשים וקוסמים אלא גאמר להם על פי נביאיהם מה היא גורת המקום, או אוריס ותומיס מגידים להם (תנחומא). ואונקלוס לא תרגם בן:

(ח) מה אקב לא קבה אל.

פשהו ראוים להחלק לא נתקלו – פשהזפיר אביהם את עוגס פי גאפס קרגו איש, לא קלל אלא אפס, שגאמר קרור אפס (בראשית מ"ט): פשהזכנס אביהם זמרמה אלא אביו היה ראוי להחלק, מה גאמר שם? גם זרוי: יהיה (שם כ"ז), זמזרכיס גאמר אלה יעמדו לזכר את העם, (דברים כ"ז) זמקללים לא גאמר ואלה יעמדו לקלל את העם אלא ואלה יעמדו על הקללה (שם) – לא קנה להזפיר עליהם שם קללה (תנחומא): לא זעם ה'. אני אין כחי אלא שאני יודע לבוין השעה שהקב"ה כועס זה, והוא לא בעס כל הזמים הללו שבאחי אליך, והו' שגאמר (מיכה ו') עמי זקר גא מה יען וגו' ומה ענה אחו זלעס וגו' למען דעת זדקות ה' (סנהדרין ק"ה): (ט) כי מראש צרים אראנו. אני מקפזל זראשיתם וזמתלת שרשיהם ואני רואה אוקס מייסדים ותוקיס פזורים וגזעות הללו על ידי [ו] אבות ואמהות (תנחומא): הן עם לבדד ישכון. הוא אשר זכו לו אבוקיו [ז] – לשכון זדד, זתרגומו: ובגוים לא יתחשב. פתרגומו, לא יהיו זעשין קלה עם שאר האומות, שגאמר פי אעשה קלה בכל הגוים וגו' (ירמיה ל'), אינן נמנין עם השאר. דבר אחר פשהן שמתין אין אומה שמתה עמהם, שגאמר ה' זדד ינחמו (דברים ל"ב), וזכש האומות זטובה הן אוקליון עם כל אקד ואקד ואין עולה להם מן הששון, והו' ובגוים לא יתחשב (תנחומא):

- (a) On the words **מה אקב לא קבה אל** Rashi comments כשהיו ראוים להחלק לא נתקלו. What proofs or examples does he use to substantiate his comment? **2**
- (b) On the phrase **לא זעם ה'** (verse 8), Rashi mentions that Balaam has certain power. What is the power? How did God make him fail in his time of need? **2**
- (c) Rashi interprets **לא יתחשב** (verse 9) in **THREE** different ways. What are they? **3**
- (d) (i) Explain Rashi's interpretation of **כי מראש צורים אראנו** (verse 9), in relation to the **בני ישראל**. **2**
- (ii) How might this phrase apply to our lives today?
- (e) How is Rashi's view of the role of the Jewish people in accord with the Midrashic statement in verse 23? **2**

SECTION II—LANGUAGE SKILLS

(10 Marks)

Answer this Section in a SEPARATE Writing Booklet.

QUESTION 3 (10 marks)

Read the following passage, then answer the questions that follow.

- 1 וַיַּגַע הַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעָרִים ס וַיֵּאָסְפוּ הָעָם כְּאִישׁ אֶחָד
אֶל־יְרוּשָׁלַם: ס
- 2 וַיָּקָם יִשׁוּעַ בֶּן־יֹזָבָד וְאֶחָיו הַכַּהֲנִים וְזַרְבָּבֶל בֶּן־שָׁאֲלֻתַיָּאֵל וְאֶחָיו וַיָּבִיאוּ
אֶת־מִזְבַּח אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לְהַעֲלוֹת עָלָיו עֹלוֹת כַּכְּתוּב בְּתוֹרַת
מֹשֶׁה אִישׁ־הָאֱלֹהִים:
- 3 וַיְכִינוּ הַמִּזְבֵּחַ עַל־מְכוֹנָתָיו כִּי בְּאִמָּה עָלִיהֶם מַעֲמֵי הָאָרְצוֹת
וַיַּעַל [וַיַּעֲלוּ] עָלָיו עֹלוֹת לַיהוָה עֹלוֹת לְבָקָר וְלָעֶרֶב:
- 4 וַיַּעֲשׂוּ אֶת־חֹג הַסִּכּוֹת כַּכְּתוּב וְעֹלֹת יוֹם בְּיוֹם בְּמִסְפָּר כַּמִּשְׁפָּט
דְּבַר־יוֹם בְּיוֹמוֹ:
- 5 וְאֶחָרֵיכֵן עָלָת תָּמִיד וְלַחֲדָשִׁים וְלִכְל־מוֹעֲדֵי יְהוָה הַמְקֻדָּשִׁים וְלִכְל
מִתְנַדֵּב גְּדָבָה לַיהוָה:
- 6 מִיּוֹם אֶחָד לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי חָלְלוּ לְהַעֲלוֹת עֹלוֹת לַיהוָה וְהִיכַל יְהוָה
לֹא יָסַד:
- 7 וַיִּתְּנוּ־לָסֶף לַחֲצָבִים וְלַחֲרָשִׁים וּמֵאֲכָל וּמִשְׁתָּה וּשְׁמֵן לְצֹדָנִים וְלִצְרִים
לְהָבִיא עֲצֵי אַרְזִים מִן־הַלְּבָנוֹן אֲלֵיהֶם יָפוּא כְּרִשׁוֹן כּוֹרֶשׁ מֶלֶךְ־פָּרַס
עָלֵיהֶם: פ
- 8 וּבִשְׁנַת הַשְּׁנִית לְבוֹאֵם אֶל־בֵּית הָאֱלֹהִים לִירוּשָׁלַם בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי חָלְלוּ
זַרְבָּבֶל בֶּן־שָׁאֲלֻתַיָּאֵל וַיִּשׁוּעַ בֶּן־יֹזָבָד וְשָׂאֵר אַחֵיהֶם וְהַכַּהֲנִים וְהַלְוִיִּם
וְכָל־הַבָּאִים מִהַשְּׁבִי יְרוּשָׁלַם וַיַּעֲמִידוּ אֶת־הַלְוִיִּם מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמֵעַלָּה
לְנֹצֵחַ עַל־מְלֶאכֶת בֵּית־יְהוָה: פ
- 9 וַיַּעֲמִד יִשׁוּעַ בְּנֵיו וְאֶחָיו קִדְמֵי־אֵל וּבְנֵיו בְּנֵי־יְהוּדָה כְּאֶחָד לְנֹצֵחַ
עַל־עֲשֵׂה הַמְּלָאכָה בְּבֵית הָאֱלֹהִים ס בְּנֵי חַנָּדָד בְּנֵיהֶם וְאֶחֵיהֶם הַלְוִיִּם:
- 10 וַיִּסְדּוּ הַבָּנִים אֶת־הִיכַל יְהוָה וַיַּעֲמִידוּ הַכַּהֲנִים מְלַבְּשִׁים בַּחֲצֹצְרוֹת
וְהַלְוִיִּם בְּנֵי־אָסָף בְּמִצְלֹתֵיהֶם לְחַלֵּל אֶת־יְהוָה עַל־יְדֵי דָוִד מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל:

QUESTION 3 (Continued)

Marks

- 11 וַיַּעֲנוּ בְּהִלָּל וּבְהוֹדוֹת לַיהוָה כִּי טוֹב כִּי־לְעוֹלָם חִסְדּוֹ עַל־יִשְׂרָאֵל
וְכָל־הָעָם הִרְיעוּ תְרוּעָה גְדוּלָּה בְּהִלָּל לַיהוָה עַל הַיּוֹסֵד
בֵּית־יְהוָה: ס
- 12 וְרַבִּים מִהַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם וְרֵאשֵׁי הָאָבוֹת הַזִּקְנִים אֲשֶׁר רָאוּ אֶת־הַבַּיִת
הָרֵאשׁוֹן בְּיָסְדוֹ זֶה הַבַּיִת בְּעֵינֵיהֶם בְּכִים בְּקוֹל גְּדוֹל וְרַבִּים בְּתְרוּעָה
בְּשִׂמְחָה לְהַרִים קוֹל:
- 13 וְאִין הָעָם מְכִירִים קוֹל תְּרוּעַת הַשִּׂמְחָה לְקוֹל בְּכִי הָעָם כִּי הָעָם
מְרִיעִים תְּרוּעָה גְדוּלָּה וְהַקוֹל נִשְׁמַע עַד־לְמִרְחֹק:
- (a) (i) Who were the people who gathered in Jerusalem? (Verses 1 and 8) **2**
(ii) For what reason did they gather?
- (b) What do we deduce about the status of Jeshua ben Yozadak from verse 2? **1**
- (c) Give ONE reason why Jeshua and Zerubabel set up an altar? (Verse 2) **1**
- (d) List the different kinds of sacrifices that were offered once the altar was set up.
(Verses 3–7) **2**
- (e) What preparations were made for rebuilding a temple at Jerusalem? (Verse 7) **1**
- (f) (i) What musicians are mentioned in the passage? (Verse 10) **2**
(ii) What was their role?
- (g) The closing verses refer to the shedding of tears. Suggest reasons for the crying. **1**

BLANK PAGE

SECTION III—HISTORY**Marks**

(10 Marks)

Answer this Section in a SEPARATE Writing Booklet.

QUESTION 4 (10 marks)**10**

EITHER

- (a) What evidence outside the Biblical text is there for Israel's sojourn in Egypt?

OR

- (b) What were the principal religious, social and political problems that faced the kings of the divided monarchy of Israel and Judah in the ninth and eighth centuries BCE ?

Please turn over

SECTION IV—MISHNA AND ITS EXTENSIONS

(10 Marks)

Answer this Section in a SEPARATE Writing Booklet.

QUESTION 5 (10 marks)

Read the following passage, then answer in ENGLISH the questions on the following page.

משנה בראשונה היה לולב ניטל במקדש שבעה – דכמיני (סס כג)

"ושמחם לפני ה' אלהים שבעה ימים", ובמדינה יום אחד – דכמיני (סס) "ולקחם לכם ביום הראשון". ושיהא היום הנף כולו אסור – יום הנפת עומר כולו אסור לאכול מן החדש. ומדאורייתא משאיר מזרח מותר, כדאמרין במנחות (סא, א) כמוזב אחד אומר "עד עלם היום הזה" וכמוזב אחד אומר "עד הניאכס וגו'" הא כילד? בזמן הניס – עומר מתיר, ובזמן שאין עומר – עלם היום מתיר.

גמרא כי אעלה ארוכה לך וגו' – ספיה דקרא "ליון היא דורש אין לה". מאי טעמא – גזר עליה. דאיבני אימת – שיהא לנו לחוש עכשיו לך. הרי האיר מזרח התיר – דהא לא היה מונח. אלא דאיבני בחמיסר – שהיה שחזק לקורא נמוזלי יום טוב, ולהניחו למחר כמזמור. מחצות היום ולהלן לישתרי – השמא, ולא לגזור עליה רבן יוחנן אלא עד חצות היום. ואי נמי מהרה יבנה, ויאמרו אשתקד מי לא אכלנו מחצות היום ולהלן – השמא נמי יוכל – שפיר אכלי. ואפילו הרמוקים מירושלים שלא ראו הקרבנות יש להם לסמוך דודאי קרב כבר, דאמר מר: הרמוקין היו מותרין בזמן הניס מחצות היום ולהלן כו'. לא צריכא דאיבני סמוך לשיקיעת החמה דחמיסר אי נמי דאיבני בלילה – רבן יוחנן מושש לשמא יבנה [פסוק] לשיקיעת החמה או גליי ששה עשר בתי הלילה, או סמוך ללקיח, שלא יהא שהות לקצירתו והנהיגו כזבוב של קלאין ועמינתו והקרבנות והקרבנות עד חצות. ואי הו גליי למיכל חדש מחצות היום בזמן הזה – אמי למיכל נמי ההוא יומא הכי, ועבדי איסורא. ואם תאמר: היכי משכחת לה דאיבני בחמיסר ביום טוב, ודאיבני בגלייא? והא קיימא לן נמסכת שבעות (טו, ב) דאין בנין בית המקדש לא ביום טוב ולא בגלייא! הני מיילי בנין דאיבני אכל אדם, אבל בנין העמדת לגא – נידוי שמים הוא.

בראשונה היה הלולב ניטל במקדש שבעה ובמדינה יום אחד. משחורב בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהא לולב ניטל במקדש שבעה ימים. וישיהא יום הנף כולו אסור.

גמרא ומנלן דעבדינן זכר למקדש? דאמר קרא "כי אעלה ארצה לך וממכותיך ארפאך נאם ה' כי נדחה קראו לך ציון היא דרש אין לה" מקלל דבעיא דרישה.

"ושיהא יום הנף כולו אסור". מאי טעמא? מהרה יבנה בית המקדש, ויאמרו: אשתקד מי לא אכלנו בהאיר מזרח – עכשיו נמי יוכל. ולא ידעי דאשתקד לא הנה עומר – האיר מזרח התיר, השתא דאיכא עומר – עומר מתיר. דמיבני אימת? אילימא דאיבני בשיתסר – הרי האיר מזרח התיר. אלא דאיבני בחמיסר – מחצות היום ולהלן לשתרי, דהא תנן: הרחוקין מותרין מחצות היום ולהלן, לפי שאין בית דין מתעצלים בו! – לא נצרכא, דאיבני בחמיסר סמוך לשיקיעת החמה. אי נמי – דאיבני בגלייא. אמר רב נחמן בר יצחק: רבן יוחנן בן זכאי

ב משנה כיון שהוכרנו את חקנת רבן יוחנן בן זכאי בענין תקיעה, מוכיחים תקנות אחרות שלו: בראשונה בזמן הבית היה הלולב ניטל במקדש שבעה ימים, כל ימי חג הסוכות. ובמדינה (מחוץ למקדש) רק יום אחד יום הראשון של החג. משחורב בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהא לולב ניטל במקדש שבעה ימים, כדי לעשות זכר למקדש. ועוד התקין רבן יוחנן בן זכאי, שבזמן שבית המקדש היה קיים, הרי מאותה שעה שהוקרב העומר ביום ששה עשר בניסן – הותרה כל התבואה החדשה באכילה. ורבן יוחנן בן זכאי התקין לאחר חורבן הבית שיהא יום הנף (יום הנפת התבואה) הוא יום ששה עשר בניסן כולו אסור עד לערב, ולא יאכל החדש משעות הבוקר אלא רק מיום שבעה עשר בניסן.

ג גמרא ומנלן דעבדינן נומיין לנו שאנו צריכים לעשות זכר למקדש?

דאמר קרא (שאמר המקרא) "כי אעלה ארצה לך וממכותיך ארפאך נאם ה' כי נדחה קראו לך ציון היא דורש אין לה" (ירמיה ל, יז) מכלל דבעיא דרישה [מכלל הדברים אתה לומד שצריכה ירושלים דרישה] שירשו ויזכרו אותה. רבן יוחנן בן זכאי תיקן שיהא יום הנף כולו אסור, ומסבירים: מאי טעמא (מה טעמו של דבר) – מהרה יבנה בית המקדש, ויאמרו אנשים: אשתקד [בשנה שעברה] לפני שנבנה הבית מי לא [האם לא] אכלנו כבר מן התבואה החדשה בהאיר מזרח, מיד כשהתחיל בוקרו של יום ששה עשר – עכשיו נמי יוכל [גם כן] נאכל. ולא ידעי נואינס יודעים] דאשתקד לא הוה עומר [שבשנה שעברה] לא היה קרבן העומר ולכן האיר מזרח – התיר את התבואה החדשה. ואילו השתא דאיכא עומר [ועכשיו שיש עומר] – עומר בלבד הוא שמתיר, ויש להמתין עד שיקריבוהו. ומבררים: דמיבני אימת [שנבנה בית המקדש מתי? אילימא דאיבני בשיתסר] [אם תאמר שנבנה בית המקדש ביום ששה עשר בניסן] עצמו הרי ביום ששה עשר לא יכלו עוד להקריב את העומר, ונמצא שהאיר מזרח התיר, ואין לחשוש. אלא דאיבני בחמיסר [אלא תאמר שנבנה בחמשה עשר בניסן] או קודם לכן, והרי אז מחצות היום ולהלן לשתרי [שהיה מותר]. דהא תנן [שהרי שינונו] באותו ענין: הרחוקין מירושלים שאינם יודעים מתי הוקרב העומר – מותרין באכילת היום ולהלן, לפי שהם יכולים לסמוך שאין בית דין מתעצלים בו להקריב לאחר שעה זו. ואם כן, גם כשיבנה המקדש ודאי לא יאחרו את הקרבנות העומר מחצי היום ויהא החדש מותר גם כעת משעה זו! ומשיבים: לא נצרכא דאיבני [גם הוצרכה לומר אלא שבנחנו] המקדש בחמיסר [ביום חמישה עשר בניסן] סמוך לשיקיעת החמה, ועד שימצאו תבואה לקצור, ועד שיקצרוה, ועבור זמן רב, ולא יספיקו להקריב את קרבן העומר בשעתו, ושם יקריבוהו בסוף יום ששה עשר. אי נמי [ואם גם כן] דאיבני בגלייא [שנבנה בגלייא] או לשה עשר בניסן, ואי אפשר להניחו אלא כמשך היום. אמר רב נחמן בר יצחק: רבן יוחנן בן זכאי

QUESTION 5 (Continued)	Marks
(a) (i) According to the passage what advantages did Jerusalem have over Jabneh?	3
(ii) To what matter do these advantages relate?	
(iii) What exclusions are made to these advantages?	
(b) (i) What is יום הנף?	2
(ii) What was the date of יום הנף?	
(c) To explain the statement מכלל דבעיא דרישה the Gemara quotes from scriptures. What is the quotation and what does it convey?	2
(d) Suggest a reason why the Mishna in the passage was included in <i>Massekhet Rosh Hashanah</i> .	1
(e) Explain what is meant by the word עומר.	1
(f) Write brief notes on the terms תנא and אמורא.	1

End of paper

BLANK PAGE

BLANK PAGE

BLANK PAGE